

GLASLO

GLASILO DELAVCEV GOZDNEGA GOSPODARSTVA B L E D

DECEMBER 1985

ŠTEVILKA 4

LETO XXI

Srečno novo leto 86

Kako smo se lotili priprave proizvodnje za leto 1986

Ko smo se na seji uredniškega odbora PRESEKI pripravljali vsebino za 4. številko in je bila predlagana naslovna tema, je eden od članov odbora vzkliknil: »Saj bomo vsi enako napisali!« Kmalu smo ugotovili, da je strah odveč. Z omenjenim prispevkom želimo člane kolektiva seznaniti, kako resno in odgovorno so se v posameznih temeljnih organizacijah pripravili na novo, kvalitetnejše nagrajevanje. Poleg kvantitete bo možno merilo tudi kvaliteta in gospodarnost.

Kako smo se lotili tehnične priprave gozdne proizvodnje? Najprej smo imeli skupni seminar vsi vodje priprave gozdne proizvodnje. Seminar je bil na Pokljuki. Ogledali smo si nekaj različnih sečišč, od najboljših do zahtevnejših. Posebno pozornost smo posvetili določanju nizov za posek. Kot pripomoček smo dobili grafični prikaz vhodov.

TOZD gozdarstvo POKLJUKA

Čez nekaj dni smo imeli enak seminar z vsemi revirnimi vodji temeljnih organizacij. Tudi na

tem seminarju je bilo s posebnim poudarkom obravnavano ugotavljanje nizov za posek. In kako smo praktično določali nize za posek in vhode za spravilo? V komisiji sva bila oba vodja priprave proizvodnje, tehnik za mehanizacijo in vsakokratni revirni vodja. Obravnavali smo vse sečne enote in določili nize za posek, bonifikacije in dodatna dela. Za spravilo smo se dogovorili za bonifikacije zbiranja, opredelili kategorijo vlačjenja in bonifikacije pri vlačanju. Razdalje zbiranja in vlačjenja so povzete iz skic. Z vhodi za določanje nizov si nismo mogli kaj prida pomagati. Niti enega primera ni, da bi lahko niz določili na podlagi vseh petih vhodov. Če se je ujemalo v treh vhodih, se v ostalih dveh ni. Zato smatramo, da vhodi za določanje nizov niso uporabni. Pomagali smo si s krivuljami nizov, ki smo jih pri delu nosili s seboj. Nize smo potem za vsako sečno enoto ugotavljali primerjalno glede na pogoje (prehodnost, vejatost) med posameznimi sečnimi enotami. Delna pomoč je bila tudi primerjava s prejšnjimi vhodi. Dobili smo prav vse nize od najlažjih do najtežjih. Prikaz se nanaša na iglavce.

revir/nizi	4	2	8	1	5	3	6	7	Σ
Mrzli studenec		10		7		15	1		33
Kranjska dolina	6	5							11
Rudno polje	5	12	5	8	23	7	11	3	74
Radovna				8	5	3	4		20
Mežakla		1			6	1	6	5	19
Razlašene parcele				5			8	9	22
Skupaj	11	28	5	28	34	26	30	17	179

Za terenski ogled, to je za določanje pogojev poseka in spravila, smo porabili pet dni. Med samim delom smo ugotovili, da je tako skupno določanje vhodov potrebno. Saj je to rezanje večjega ali manjšega kosa kruha. In če hočemo, da je vsem dosegljiv enak kos pod enakimi pogoji, mora to biti usklajeno.

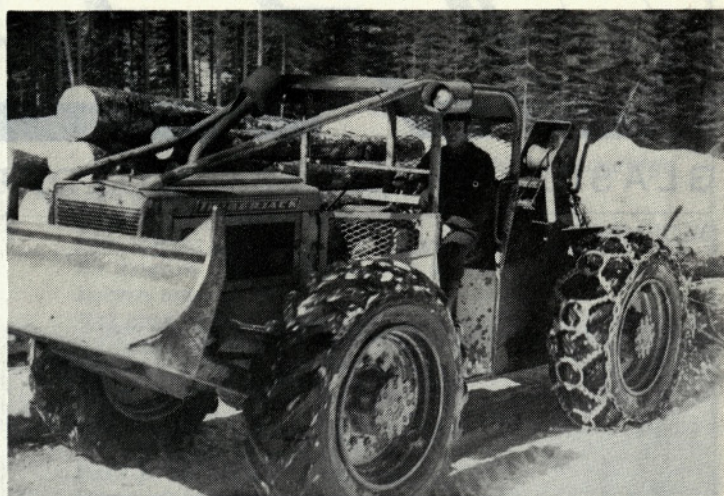
S tem smo uskladili norme za temeljno organizacijo. Zanima nas, kako bodo usklajene norme za delovno organizacijo?

Jože Podlogar

TOZD gozdarstvo BOHINJ

Letošnji rok za pripravo je bil 17. oktobra. Do tega časa ni bil sestavljen niti količinski plan, ki je osnova za vso pripravo. Po navodilih smo pripravo izdelali po starem. Dan pred rokom smo izvedeli, da moramo izdelati pripravo po normativih panožnega sporazuma, ki smo jih čez 1 teden poizkusno obravnavali na terenu.

V Bohinju smo grafično primerjali stare in nove normative

ter ugotovili manjše razlike le v določenih pogojih. Ugotovili smo, da vhodi za normative poseka niso uporabni, zato smo si pomagali s primerjavo pogojev starih normativov in višino novih krivulj. Smatramo, da je za posek potrebno določiti za celo Gozdno gospodarstvo Bled nize po oddelkih tako, da ne bo možno manipulirati z normativi.

Za Bohinj bodo novi normativi v kombinaciji z novimi osnovami izboljšali pogoje doseganja osebnega dohodka delavcev po učinku, poslabšali pa pri delavcih, ki so plačani po času. Glavno možnost za večanje produktivnosti pa vidimo v boljšem izkoriščanju delovnega časa.

Ivan Veber

Popis poškodovanosti gozdnih sestojev — stanje 1985

Pod tem nazivom poteka široko zastavljena in prioritarna naloga slovenskega gozdarstva v letu 1985.

Akcija pomeni zgolj pristop k mednarodnemu protokolu o omejitvi emisij žvepla. Protokol pa je sestavni del konvencije o onesnaževanju zraka na velike razdalje. Jugoslavija sicer še ni med podpisnicami dokumenta, kar pa ne more in ne sme zavreti akcije, katere namen je — podobno kot drugod v svetu — doseči, da bomo v doglednem času v najširših okvirih vsaj zavrli zastrupljanje atmosfere.

Omenjeni popis predstavlja pomemben korak naprej. Usklajen je s kriteriji, kakršne so oblikovali tudi v tujini, posebno v Srednji Evropi, kjer se s to »kuglo moderne dobe« spopadajo že več let.

Popis oziroma anketa o »umiranju gozdov«, kot to danes največkrat slišimo, je bila izvedena v poletnih mesecih tja do srede septembra.

Na našem gozdnogospodarskem območju je popis zajel 65 testnih ploskev v mreži 4 × 4 oziroma 4 × 2 km.

Zajeti so bili vsi gospodarski in dostopni varovalni gozdovi.

Mesto vzorčenja je predstavljalo presečišče koordinat Gauss-Krügerjevega koordinatnega sistema. Izhodiščno stojišče smo označili s kovinsko cevjo, podobno kot naši urejevalci označujejo stalne vzorčne ploskve. Poleg izhodiščnega smo po posebni metodi določili še tri vzorce s po šestimi drevesi.

Na ploskvah smo poleg splošnega stanja in značilnosti gozd-

nega prostora popisali še stanje lišajске flore kot kazalca stopnje čistosti oziroma onesnaženosti zraka, nadalje prisotnost boleznih gozdnega drevja, škodljivih žuželk in ugotavljali poškodovanost sestoja po ostalih dejavnikih (od vetrolomov in snegolomov, preko divjadi do gozdarske dejavnosti).

Na posamezni ploskvi smo analizirali šest posameznih dreves. Poleg ostalega nas je zanimala osutost krošnje, njena porumenelost (klorotičnost) in odmiranje (nekrotičnost).

Na poseben način smo obdelali mlajše razvojne faze.

Pri terenskem delu je sodelovalo 11 popisovalcev. Porabljenih je bilo 688 ur. Za koordinacijo, izobraževanje in pripravo pa še 89.

Temu popisu bo v drugi fazi sledil še popis in analiza stalnih t. im. bioindikacijskih točk (pet v območju). Na njih se bo redno periodično proučeval talni, rastlinski in zračni prostor iz fizikalnega, kemičnega, biološkega, gozdarskega in ekonomskega vidika. To pa bo naloga posebne interdisciplinarne skupine na nivoju republike.

Čprav gradivo prve faze popisa, zbrano po enotni raziskovalni metodologiji, še ni dokončno obdelano (Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije), vendar je že zdaj jasno, da se bomo uvrstili med dežele, kjer je že dobobra načeta približno tretjina gozdov.

Komentar in zaključke pa naj si ustvari vsak slehernik sam!

Miro Kapus

Kako v letu 1986

Uredniški odbor mi je postavil to težko vprašanje. Odgovarjam s svojim mnenjem v primerjavi s preteklima dvema letoma in sedanjim stanjem.

V tem obdobju, ki se izteka, smo delali v izredno težkih proizvodnih razmerah (vetrolom), vendar pa v razmeroma normalnih ekonomskih pogojih. Te pogoje so nam po svojih možnostih pomagali ustvariti tudi LIP Bled in AERO Medvode in nekaj denarja iz republiških sredstev solidarnosti. Pri reševanju drugih problemov, ki jih je prinesel vetrolom, smo uživali podporo in razumevanje republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tudi naši kupci so bili sposobni plačati naše sortimente tako, da smo lahko z vlaganji in s porabo sledili nenormalni inflaciji.

Z dobrim delom in s prejeto pomočjo smo bili uspešni. To je ocena drugih, ki pa ne sme biti naša. Zavedati se moramo, da smo delali tudi napake, ki niso bile potrebne.

V letu 1986 bomo delali v bistveno slabših pogojih v glavnem iz naslednjih vzrokov:

1. Obveznosti do družbe bodo večje. Ukrepov in števil, ki so nam že znani, formalno ni možno komentirati, ker so šele v osnutku.

2. Zakon o gozdovih je zahtevnejši od starega.

3. Stanje v lesno predelovalni industriji z izjemo celulozne industrije, je slabo. Vse kaže, da se bo stanje še poslabšalo. V SOZD GLG je težnja, da nas z najvrednejšimi sortimenti »zaprejo« v gorenjsko regijo in nam vsiljujejo še druge, slabše pogoje. Če bomo morali, ni pa potrebno, take pogoje sprejeti, bomo v slabših pogojih kot ostalo slovensko gozdarstvo.

4. Blagovna proizvodnja iz družbenih gozdov bo v naslednjem letu manjša za 11.000 m³ iglavcev ali 12 % manj od letošnje! To velja tudi za srednjeročno obdobje 1986–1990. Verjetno bodo količine še manjše, ko bomo ovrednotili posledice vetroloma.

5. Odklanjanje posledic vetroloma in preprečevanje nadaljnjih škod bosta terjala več napora in denarja kot normalno.

Iz tega, kar sem navedel, je jasno, da smo se predimenzionirani v vseh pogledih znašli v izredno neugodnih gospodarskih razmerah. S tem še ni rečeno, da bomo neuspešni in ni razlogov za preplah ali malodušje.

V preteklosti smo dokazali, da smo sposobni rešiti marsikaj in tudi tokrat moramo narediti vse, da bomo ostali dobri gospodarji z gozdom in osebno zadovoljni.

V tem trenutku ni dovolj, da ob novem letu želimo drug drugemu le srečo in zdravje. Obvežimo se kot posameznik in kot celota, da bomo bolj in varčneje delali in s tem ustvarili za družbo in zase več od včeraj, da se bomo kot ljudje in delavci med seboj spoštovali, da si bomo med seboj pomagali in nikdar škodili, da ... in potem bo SREČNO NOVO LETO 1986, ki vam ga želim.

Dušan NOVAK

Nove ceste pri Gozdnem gospodarstvu Bled v letu 1985

V letošnjem letu smo gradbeniki dokončali precej novih cest in tiste, ki so ostale nedokončane iz leta 1984. Našemu delu pri izgradnji prometnic je v dokajšnji meri kljubovala narava. Tako smo z glavno sezono izgradnje pričeli šele meseca maja. Do takrat pa smo gradili naše zimске gradnje: g. c. Hom, g. c. Krpin, g. c. Zajama in vzdrževali

ceste na področju vetroloma.

V glavni sezoni pa smo pričeli z izgradnjo cest na Jelovici in na temeljni organizaciji Jesenice. Na Jelovici je gradnja potekala dokaj tekoče tako, da smo napravili preboj in nasutje vseh lanskih in letošnjih cest, to pa so g. c. odd. 51, g. c. odd. 43, g. c. odd. 36, g. c. Črni vrh in g. c. Razpok–Kajevka, katera pa bo

edina prezimila nenasuta, ker nam zgodnja zima ne dopušča nadaljnje dela. Na Jesenicah pa smo dokončali g. c. Ukova, g. c. Ulbingova planina, g. c. Korensko sedlo in g. c. Tromeja. Zadnji dve bosta tudi ostali nenasuti, zato bosta dokončani prihodnje leto.

Na TOZD gozdarstvo Pokljuka pa smo zaključili dela na cesti Laze–Trata, g. c. Petelin–Jerebikovec pa je še v delu in bo to ena naših zimskih gradenj. Tudi TOK je v letošnjem letu veliko pridobil, dokončali smo dela na g. c. Zaplat, g. c. Ljubno in zgradili g. c. Krpin–Pleče, katera pa je bila ena najzahtevnejših gradenj v letošnjem letu.

Predvideva se, da bomo sezono zaključili z dokaj ugodnim

rezultat, kar se tiče gotovih cest, saj bo zaključenih ca. 25,5 km, ta podatek pa se bo do konca leta lahko še nekoliko spremenil.

Kot smo sezono pozno začeli, smo jo morali tudi zgodaj zaključiti. Vreme je botrovalo temu, da se bomo morali predčasno lotiti predvidenih zimskih gradenj kot so g. c. Jerebikovec, g. c. Uskovnica, vlake v Češnjici, logarnica Mrzli studenec. Predvideva pa se tudi cesta v Peračico in Brevant.

Po vsem tem lahko rečemo, da bo dela dovolj tudi v zimskem času, zatakne se lahko samo še pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in morebitnih neugodnih vremenskih razmerah.

Albert Vidic

Miner — odgovoren poklic

Minerski poklic je nepogrešljiv v gozdnem gradbeništvu, vsaj v takih razmerah, v kakršnih delujemo mi. Skoraj vsaka cesta in vlaka ima skalo ali pa večje panje, katerim s sodobno mehanizacijo nismo kos. Torej v takem primeru nam priskoči na pomoč miner. V naši temeljni organizaciji je zaposlenih trenutno osem minerjev, za slehernega pa lahko rečemo, da je vesten delavec, kar pa miner tudi mora biti.

Miner pa ne more biti vsak. Mora biti zdrav, opraviti mora tečaj za minerja, ki je zadnje čase vse bolj zahteven, opravi pripravniško delo, katero traja običajno dve leti. Po vsem tem pa se minerja oceni, ali lahko začne opravljati samostojno svoj poklic. Poleg naštetega pa se vsako leto preverja znanje in opravi zdravniški pregled.

Pri svojem delu se mora miner strogo držati predpisov o manipuliranju z razstrelilnimi snovmi in rabi le-teh. Le z dobrim znanjem in vestno opravljenim delom miner zagotovi varnost sebi in svojim bližnjim sodelavcem.

Miner pa poleg svojega dela navadno opravlja še vrsto drugih del, kot so vožnja kombija, prevoz razstreliva, vodenje manjših skupin, vodenje evidenc, itd. Tako je njegov delavnik precej razgiban in traja lahko ves delovni dan, kar za nekatere druge poklice ne bi mogli trditi.

Ob koncu lahko minerjem želimo, da bi še naprej tako vestno sodelovali pri odpiranju gozdov in ostalih zahtevnih minerskih delih.

Albert Vidic

Bohinjsko jezero — naravna dediščina

Na seji delavskega sveta TOZD gozdarstvo Bohinj dne 28. oktobra 1985 je bila točka, po kateri naj se samoupravni organ odloči za ureditev avtokampa v Ukancu, ki na površini 2 ha leži v gozdu, ki ga upravlja GG Bled. Razprava je bila dolga več kot eno uro in v njej so člani slišali priporočila občinskega na-

čelnika komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja in priporobe bohinjskih gozdarjev.

Ugotovljeno je bilo:

— da avtokamp onesnažuje jezero. Da ni niti v srednjeročnem niti v dolgoročnem načrtu omenjene kanalizacije ob jeze-

(nadaljevanje na 4. str.)

Brezno pri Medvedovi konti

Nekako pred 25 leti so jamarji kluba Ljubljana in kluba Kranj raziskali brezno pri Medvedovi konti. Brezno leži ob cesti, ki pelje iz Kranjske doline proti Lipanci. Oddaljeno je le 200 metrov od ceste, nahaja se na spodnji strani na preseki med oddelkoma 93 in 94. Brezno je ograjeno, kljub temu pa je nevarno pozimi, ko

sneg prekrije ograjo. Na vrhu ima obliko lijaka in je prav nevarno za pešca, smučarja, žival in celo ptice. Jamarji so v breznu našli poginulo srno in ruševca. »V jami pod breznom je bil stožec kamenja in snega, v katerega so bila zapičena debela dreves,« tako so poročali jamarji. Takrat je bilo govora, da ni šlo za debela dreves, tem-

več za izdelan les. Neki pogodbeni voznik se je znašel in les namesto do ceste v Kranjski dolini vozil in spuščal kar v brezno, ki je bilo mnogo, mnogo bliže.

Brezno je opisano tudi v Vodniku Triglavskega narodnega parka. Napisano je, da je to največji podzemeljski prostor pri nas. Dvorana na dnu ima približno 150 krat 150 metrov, strop pa se

na najvišjem mestu oddalji za dobrih 60 metrov. Velika je tako, da bi v njej lahko stal ljubljanski nebotičnik. Kapnikov jama nima, našli so le nekaj aragonitnih ježkov.

Jama torej, razen za jamarje, ni dostopna, prav pa je, da vemo, kakšne naravne znamenitosti se nahajajo na našem področju.

Jože Podlogar

(nadaljevanje s 3. str.)

ru, da ureditev avtokampa zmanjšuje kapaciteto turističnih nastamb, da je lokacija v »gozdu s posebnim namenom« in kot taka že sama kršitev po gozdarski zakonodaji.

Izvedelo se je tudi, da so občinske službe že junija izdale zadevno lokacijsko dovoljenje in avgusta potrdilo, po katerem bi se dela že lahko izvedla — brez vednosti upravitelca zemljišča GG Bled. Izvedelo se je tudi, da je SIS za gozdarstvo odklonil soglasje, TNP pa ga je preklical. Tudi to je bilo rečeno, da je že nastopila gospodarska škoda in tudi moralna škoda, ker imajo občinske službe neprimeren odnos do slovenske naravne dediščine.

Delavski svet ni soglašal z ureditvijo avtokampa v Ukancu.

V začetku novembra je zadevo obravnaval republiški komite za kulturo in obvestil:

»... Republiški komite za kulturo se je vedno zavzemal za dosledno izpolnjevanje zakona o Triglavskem narodnem parku in v tem okviru tudi ohranitev Bohinjskega jezera v njegovi prvotni obliki, katere bistveni kvaliteti sta nepozidana obala in čista voda. Kot so ugotovile letošnje analize, pa se je stanje vode v jezeru resnično poslabšalo. Republiški komite za kulturo ni dal nobenega načelnega, niti formalnega soglasja za kakršnokoli gradnjo ob jezeru...«

Sredi novembra nam je posredoval stališča tudi Zavod SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine:

»... Lokacija avtokampa pri Zlatorogu na samem bregu Bohinjskega jezera je že od vsega začetka neprimerna, ker povzroča onesnaževanje vode in obenem preprečuje dostop do jezerskega brega. Prvotni kamp je bil dosti manjše zmogljivosti in tudi ni predstavljal takšnega tveganja glede onesnaževanja vode in devastacije gozda. Pripominjamo, da je to edini kos obale, ki je v času odprtosti kampa nedostopen javnosti. Z naraščanjem turističnega obiska se problemi še bolj zaostrejo in nas utrujejo v prepričanju, da takšna raba prostora ni združljiva s cilji ohranitve izvirne podobe Bohinjskega jezera pa tudi ne z drugimi vidiki rekreacije in turizma, ki temelje na uživanju naravnih vrednosti Bohinja in Triglavskega narodnega parka. Zato smo predlagali pristojnim upravnim organom, naj ne izdajo gradbenega dovoljenja za takšne objekte in naprave, ki

pogojujejo nadaljnji obstoj ali celo razširitev avtokampa...«

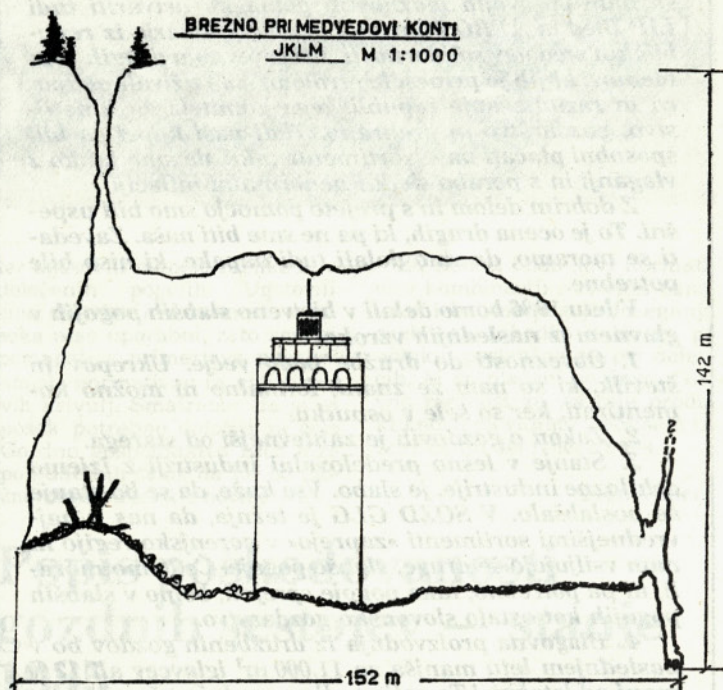
V sobotni prilogi Dela 2. 11. 1985 smo prečitali pismo Alenke Bizjak, ki pravi:

»... V omenjenem članku je tudi vest o Alpetourovem TOZD Hoteli Bohinj, ki ima menda že izdelan načrt za dokončno ureditev oziroma izboljšavo avtokampa ob jezeru. Ta ureditev pa predvideva stalno, celo razširjeno lokacijo ob jezeru in zgraditev avtokampa z dvometrsko ograjo! Mislila sem, da gre za tiskarsko pomoto, a sem izvedela, da so ti načrti resni, najresnejši (Zaprosili so že za lokacijsko dovoljenje!) in to v socialistični republiki, katere ustavna določila »morje in morsko obalo, reke in potoke, jezera in njihova obrežja uvrščajo pod posebno družbeno varstvo in jih je treba izkoriščati v skladu z v zakonu določenimi pogoji, s katerimi se zagotavlja njihovo smotno izkoriščanje« (102. in 103. člen ustave SRS). Zakon o Triglavskem narodnem parku iz leta 1981 pa v 12. členu dovoljuje ograjevanje zemljišča izjemoma le za potrebe kmetijstva in gozdarstva. Ograde so nesprejemljive za vsako drugo dejavnost tudi glede na ustavna določila, saj bi pomenile privatizacijo jezera.

In kako se »posebno družbeno varstvo in smotno izkoriščanje« kaže v načrtih o dokončni ureditvi Alpetourovega avtokampa, ki mu je družba to območje zaukala v smotno upravljanje. »Seveda — v nasprotju z njim. Že sedanja, začasna lokacija avtokampa ob jezeru je bila neprimerna, saj skupaj z naseljem Ukanc največ prispeva k onesnaženju jezera s svojimi fekalnimi in kuhinjskimi odpadki. Predvidena razširitev v gozd ob jezeru namesto premestitev na območje v Ribčevem lazju pa pomeni nadaljnje izsiljevanje investitorja strokovnih služb, ki »plešejo« tako, kot zahteva naročnik — Alpetour. To je ista delovna organizacija, ki je svoj kulturni odnos do narave in svoje spoštovanje določil zakona o Triglavskem narodnem parku že pokazala z urejanjem smučišč v Zagarjevem grabnu na Voglu — s primerom najbolj surovega posega v naravo, ki ga mnogi imenujejo ekofašizem.

Slabo se piše deželi, ki dovoljuje grobe kršitve lastne zakonodaje in jih ne kaznuje. Boš preživela Slovenija — moja dežela?»

Ivan Veber

Onesnaževanje okolja

Sedim v sobi. Pred mano leži prazen list belega papirja. Napisati moram spis o onesnaževanju okolja. Napeto razmišljam, kaj bi napisala. Ozrem se skozi okno in že me zvabi čudovito jesensko popoldne.

S kolesom se namenim proti jezeru, kar hitro pozabim na list papirja in na nalogo, ki me čaka. Uživam v vožnji s kolesom. Pripeljem se do jezera. Zagledam skupino izletnikov, ki ravno odhajajo. Nek moški si prižge zadnjo cigareto, prazen zavoj pa pusti na tleh. Za njimi so ostale še konzerve, prazne steklenice in papirji. Ob misli na te ljudi jesensko popoldne ni več tako prijetno. Sprašujem se, kdaj bomo začeli ljudje razmišljati o tem, da z odmetavanjem odpadkov

ne uničujemo samo narave, ampak tudi sebe. Saj smo tudi mi del narave, kajne?

V šoli nas učijo, da naj iščemo vzroke pri odraslih ljudeh. Jaz pa pravim, nikdar se ne zgledujemo po teh, ki sem jih videla jaz pri jezeru. Po tem drobnem razmišljanju sem obrnila kolo proti Bistrici. Na poti nazaj sem ob cesti opazila polno smeti in sklenila sem, da sama ne bom takšna kot ti ljudje.

Spotoma sem v Kobli kupila žvečilni gumi. Odvila sem ga, papir pa vrgla v koš za smeti in tako pokazala drugim, kam spadajo.

Maja Korošec, 8. c
OŠ »dr. Janez Mencinger«
Bohinjska Bistrica

Leni obirčni mečkači

... »Obirčen tip delavca je tisti, ki se stalno obira in izredno iznajdljiv v izgovoru, da še vedno ni mogel začeti delati, ker ima kup težav, ki so prišle vmes. Med temi obirčnimi mečkači loči delavce, ki vedno nekaj delajo pa nič ne naredijo. Lenuhi imajo nedokončano delo za pretvezo. Podobni so jim nespособni delavci, ki z nedelom prikrivajo neznanje. Taki delavci se nikoli ne morejo zagristi v delo in tudi rezultati so vedno slabi.

Hudo pa je okolica preizkušena, če mora delati ob človeku, ki skuša po vsej sili biti mučenik

dela, a brez dela. Ako je mučenik dela obenem izrazito obirčen delavec, ki se samo obira in išče v tem brkljanju in obiranju snov za sočutje s svojim lastnim mučeništvom, ko se sam sebi smili, kaj vse trpi in dela, potem imamo opraviti s težkim značajem, ki je v breme sebi in drugim, družbeno nekoristen, da škodljiv, osebno pa nesrečen. Takim ljudem pravijo, da so »umetniki« »v« zabijanju« časa: vedno nekaj brkljajo, a nikoli nič prida ne delajo.«

To je zapisal dr. Trstenjak v knjigi Pota do človeka.

Ivan Veber

Strokovna ekskurzija v Grčijo

V času od 3. do 9. oktobra 1985 sem se udeležil strokovne ekskurzije v Grčijo, ki jo je organiziralo Splošno združenje gozdarstva Slovenije. Ekskurzije se je udeležilo 29 delavcev iz posameznih gozdnih gospodarstev ter ostalih gozdarskih institucij Slovenije. Namen ekskurzije je bil seznaniti udeležence z gozdarstvom Grčije, z njegovo organiziranostjo, kakor tudi s celotno gozdarsko strokovno problematiko. Poleg strokovnega dela ekskurzije smo si med potovanjem lahko ogledali nekaj antičnih znamenitosti.

Grčija je razen Egejske Makedonije in dela Tesalije pretežno hribovita dežela, najvišja gora pa je Olimp (2918 m), kjer so po grški mitologiji prebivali bogovi. Grki (Heleni) so verovali v bogove, ki so se naselili na Olimp. Od njih naj bi prihajalo vse dobro, a tudi slabo. Verovali so, da so bogovi podobni ljudem, vendar z nadnaravnimi lastnostmi. Ker v vsakdanjem življenju niso vedno našli skladnosti, reda in sreče, so vse to, kar jim je manjkalo, dodajali bogovom.

Grčija ne spada med bogate dežele. Celotno gospodarstvo ustvari približno devetnajst milijard dolarjev narodnega dohodka. Najpomembnejša gospodarska panoga je pomorstvo. Pomembno vlogo ima kmetijstvo, saj se z njim ukvarja skoraj polovica prebivalstva. Zelo veliko pridelajo tobaka, žitaric, bombaža, ki smo ga večinoma videli prvič, in ostalih kultur, vendar pridelek na zadostuje za potrebe prebivalstva. Bogat je pridelek oliv; posajenih imajo okoli 80 milijonov oljk. Peljali smo se mimo nasada, kjer raste sedem milijonov oljk. Industrija je slabo razvita in večino potrošnih dobrin uvažajo. Velik del prebivalcev se ukvarja s trgovino in praviijo, da je vsak tretji Grk trgovec.

Pomembna gospodarska panoga je turizem, saj prinese deset milijard dolarjev narodnega dohodka. Pri 5 tisoč kilometrih morske obale (Jugoslavija jo ima 1.000 km) in številnih kulturnih znamenitostih, katerih ogled znajo kar dobro prodajati, ni to nič neverjetnega.

Gozdovi, ki jih je 2,5 milijona ha, so pretežno iglasti. Med drevesnimi vrstami prevladuje jelka, ki je križanec (*Abies cephalonica* in *A. pectinata*), različne vrste borov npr. *Pinus nigra*, *P. brutia*, *P. pinaster*, *P. halepensis*, *P. radiata*, *P. pinea* in razne vrste cipres. Od listavcev je največ hrasta: *Quercus conferta*, *Q. pubescens*, *Q. dalechampii*, *Q. ilex*, bukke, *Fagus moesiaca* in *F. silvatica*, domačega kostanja in drugih.

Prvi dan smo si v okolici Sofikona na Peloponezu ogledali borove gozdove (*P. halepensis*). Gospodarjenje z borom je tu predvsem usmerjeno v pridobivanje smole, ki jo v Grčiji uporabljajo pri plemenitenju vrste vina (imenujejo ga recina). To vino ima za naše pojme dokaj nenavaden okus, domačini pa ga zelo cenijo. Razvili so posebno metodo pridobivanja smole in zelo povečali donos.

Na polotoku Peloponezu smo si ogledali ostanke starodavnega mesta Korinta, ki naj bi v času svojega največjega razcveta štel 400.000 prebivalcev. V Mikenah smo si ogledali grobnico kralja Agamemnona. Tu je bila zibelka najstarejše grške kulture (1400–1100 pred našim štetjem), znane kot mikenska kultura.

Zelo zanimiv je bil ogled starodavnega gledališča v Epidauru. Gledališče je vkopano v hrib; sedeži, ki jih je za 15.000 gledalcev, so iz marmorja stopničasto položeni v polkrogu. Zanimivo je, kako je graditelj znal ustvariti izredno akustiko, saj se najtišji šepet iz gledališča brez vsakih pripomočkov moderne tehnike sliši enako dobro na zadnjem sedežu, ki je več kot 50 m oddaljen od igralca kot v neposredni bližini v prvi vrsti.

Ko smo se vračali proti Atenam, so nas opozorili na velik problem Grčije, to so gozdni požari. Letno gori 120.000 ha gozdov. Gasijo s pomočjo letal in ročno. Peljali smo se tudi mimo gorečega gozda, kjer nihče ni gasil. Požari so največkrat posledica malomarnosti, včasih pa lastniki gozdov (privatnih gozdov je ca. 7 %) namerno povzročijo požar, predvsem na obalnem področju. Grška zakonodaja ne dopušča gradenj na gozdnih površinah, če pa gozd pogori, ima lastnik možnost, da si pridobi pravico do gradnje.

Na poti proti naslednjemu objektu smo se ustavili v Delfih. Tu so ostanki starodavnega sveetišča boga Apolona, zakladnice in univerze. Pred dobrimi 2.500 leti so sém hodili po nasvete državnih vladarjev pa tudi ostali, ki so z bogatimi darili plačevali prerokbe. Svečeniica Pitija, ki je bila verjetno pod vplivom dišav, saj so se okoli nje dvigale pare, je na vprašanja dajala dvomne odgovore, ki so bili ponavadi primerni za vse, kar se je kasneje zgodilo.

V Pertuliju smo si ogledali visokogorske (1100–1700 m) prebiralne gozdove jelke, ki z njimi gospodarja gozdarska fakulteta. Jelka (križanec) je zelo vitalna in se dobro naravno pomlajuje. Krošnje oziroma iglice so srebrnozelenelne barve in po obliki spominjajo na našo jelko. Iglice pa so razporejene podobno kot pri naši smreki okoli in okoli vejic. Kvaliteta lesa je nekoliko slabša kot pri naši jelki, vendar boljša kot pri grški jelki. Pokazali so nam tudi poizkus naravne obnove, ki je bil izveden v okviru IU-FRO organizacije. Ob tej priložnosti so postavili spominsko obeležje.

Za udeležence strokovne ekskurzije je bilo posebno zanimivo, da delo v gozdu ne plačujejo v odvisnosti od dohodka iz gozda, temveč s plačilom zagotavlja socialno varnost prebivalcev. Kmetje, ki so sezonsko zaposleni v gozdu, so za svoje delo zelo dobro plačani. V sezoni zaslužijo toliko, da jim zadošča za celoletno preživljanje. Glede na prejemke, ki jih dobijo v sezoni, bi bil zaslužek ob celoletni zaposlitvi približno tolikšen, kot je zaslužek univerzitetnega profe-

sorja. Poleg zaslužka imajo kmetje pravico do deputata, ki je 20 m³ lesa letno, za manjše plačilo pa lahko dobijo tudi les iz zapoznelih redčenj. Kmetje lahko tudi sami prodajajo novotne jelke, vendar morajo od vsake gozdni upravi plačati odškodnino.

Tak način plačevanja dela povzroča, da so stroški proizvodnje za 1 m³ lesa večji od prodajne cene. Takšna politika gospodarjenja z gozdovi zahteva velike subvencije iz državnega proračuna.

Blizu mesta Apollonija na polotoku Halkidika smo obiskali gozdno upravo, ki gospodari s fakultetnimi gozdovi hrasta sladuna in panjevskimi kostanjevi gozdovi. Zanimivo je, da je gospodarjenje s kostanjem (obdobje je 25 let) rentabilnejše kot pa gospodarjenje s hrastom. Kostanjev les uporabljajo za vinogradniško kolje (poganjke iz panjev redčijo po 10 letih) in jamski les, zelo pa je cenjen pri proizvodnji masivnega pohištva in vrat. Dajejo mu celo prednost pred eksotičnimi vrstami lesa. Z raziskavami so ugotovili, da sistem nizkega gozda ne izčrpa tal ter da na posekanih površinah ni nevarnosti erozije. Sekajo namreč jeseni, spomladi pa kostanjevi poganjki hitro rastejo in zaščitijo površino. Za hrastov les za kurjavo pa dobijo le malo več kot za les, iz katerega izdelujejo parket (drva 5.600 drahem, les za parket 6.400 drahem — drahma je po menjavi ca. 2,7 din).

Na tem področju pade letno od 500 do 1.700 mm padavin. Povprečno v Grčiji dežuje 17 dni na leto. V gorskih predelih pa zapade tudi do 2 m snega.

V okolici Arnaiae smo si ogledali obsežne nasade (ca. 8.000 ha). Krčijo makijo in pogozdujejo z različnimi vrstami borov. Ugotavljajo, da se v sušnih obdobjih bolje obnašajo neavtohtone vrste borov in zaen-

krat nimajo problemov s škodljivci ali boleznimi. Pri ogozditvi pa poleg suše pomeni velik problem paša drobnice. Ovc in koz je nekaj milijonov. Gospodarjenje z gozdovi ovirajo tudi kmetijske površine, ki so vrinjene v gozdove, predvsem pašniki pa tudi njive.

Pri predstavitvi gozdarskega inštituta in njegovega dela smo bili presenečeni nad moderno opremo laboratorijev in bogato kadrovsko zasedbo. Pretežni del doktorjev znanosti si je pridobil doktorat s študijem v Švici, Nemčiji in ZDA. Zanimal nas je način financiranja znanstvenega raziskovalnega dela. Pojasnili so nam, da vsako leto pripravi program znanstveno raziskovalnega dela in ga po vnaprej dogovorjenih prvinah (stroški, plače itd.) ovrednotijo. Inštitut del dejavnosti pokrije iz prihodkov od prodanega lesa, s katerimi gospodarja gozdarska fakulteta, za ostali del pa dobi subvencijo od države. Kontrola izvrševanja nalog je tudi pri znanstveno raziskovalnem delu zelo stroga.

Ker je pretežni del gozdov državna lastnina, financirajo gozdarstvo iz državnega proračuna. Gozdarstvo se samostojno ne bi moglo vzdrževati. Okoljetvorne in družbeno pogojene funkcije gozdov so v Grčiji mnogo pomembnejše kot proizvodnja lesa, kljub temu pa vsaj v fakultetnih gozdnih gospodarstvih tako, da pridobivajo predvsem kvalitetni les.

Strokovni del ekskurzije so pripravili strokovnjaki gozdarske fakultete v Solunu, predvsem prof. dr. Spiro Dafis. Sodelovali so strokovnjaki gozdarskega inštituta in vodje gozdarskih uprav v gozdovih, s katerimi gospodarja gozdarska fakulteta in gozdarski inštitut.

Po končani ekskurziji smo se vrnili s Kompasovim avtobusom v Skopje in z letalom na Brnik.

Bogdan Špenko

Gozd — naše bogastvo

Obdajajo nas bogati gozdovi. Srečen sem, kadar jih opazujem. Spomladi zelenijo, jeseni rumenijo, pozimi pa so pokriti z belo odejo — snegom.

Kadarkoli grem na sprehod, si vedno izberem gozd. Včasih nabiram gobe, včasih se vsedem na kak štor in premišlujem. Pozimi uživam med stoletnimi smrekami, polnimi snega. Ponoša sem, da sem doma blizu vse te lepote.

Hudo mi je, kadar slišim ali kje preberem, da so zgoreli gozdovi. Ljudje premalo pazijo na to bogastvo. Mečejo odpadke, zanetijo ogenj, nekateri kar odvržejo cigareto, ne da bi jo ugasnili. Že majhen cigaretni ogorek pa lahko povzroči velik požar. Mar ni grdo, če nekdo uničuje to, kar je najlepše. Veliko ljudi si služi vsakdanji kruh v gozdu. V našem okolišu so gozd-

ni delavci zaposleni pri Gozdnem gospodarstvu Bled. Njihovo delo je naporno, posebno pozimi. Ponosni in srečni so, da so lahko vsak dan v naravi. Praviijo, da svojega dela ne bi zamenjali z nobenim drugim. Tudi moj oče je zaposlen kot gozdni delavec. Opazujem ga, kako pride včasih domov utrujen, prehlajen, a vedno dobre volje. Ne čudim se temu, saj je vendar ves dan v gozdu. Zdi se mi, da včasih prav težko čaka, da bo zopet šel na delo, čeprav tega nikoli ne pove naglas. Vsi ga imamo radi in z njim vred obožujemo naravo. Očetu pa gozd ni samo delovno mesto, ki mu nudi vsakdanji zaslužek. Pomeni mu pribežališče, umik pred hrupom, ropotom in naglico današnje civilizacije.

Barbara Markež, 8. c
OŠ »dr. Janez Mencinger«
Bohinjska Bistrica

Proslava v počastitev Dneva republike

22. novembra je Konferenca osnovnih organizacij sindikata GG Bled organizirala proslavo v počastitev dneva republike. Kulturni program so izvajali učenci osnovne šole Bled. Kot že vrsto let smo tudi letos ob tej priliki podelili jubilejne nagrade delavcem za 10, 20 in 30 let dela v združenem delu. Novost na letošnji proslavi pa je bila, da je KOOS povabila na proslavo tudi vse delavce, ki so v tem letu odšli v pokoj ter jih nagradila s skromnimi knjižnimi darili. Na proslavi je predstavnik Društva upokojencev tov. Kos Alojz podelil Konferenci osnovnih organizacij GG Bled priznanje Zveze društev upokojencev Slovenije za pozornost Gozdnega gospodarstva Bled do svojih nekdanjih delavcev. Ker se je v novembru iztekel mandat predsednikom osnovnih organizacij sindikata, se jim je za njihovo požrtvovalno delo zahvalil predsednik sveta delovne organizacije tov. Vidic Albert in jim podelil skromne knjižne nagrade.

Jubilejne nagrade so prejeli za:

30 let

ROZMAN Tončka
FARTEK Geza
ŠTESL Franc
TOLAR Franc
DOBRAVC Ivan

STRGAR Ciril
LAPUH Nikolaj
DEBELAK Vinko
LAVRIČ Stane
JAKUN Janez

20 let

KUNSTELJ Štefan
KLARIČ Drago
KOROŠEC Stanko
MARIČ Marko
COLJA Alojz
JAKOPIČ Anton
BEZNIK Alojz

MARTIČ Ivo
STRAJNAR Polde
JELIČ Anto
ŠOKLIČ Darko
ČELESNIK Drago
BIČEK Štefan
LAKOTA Peter

10 let

CVIJIČ Cvjetko
CVIJIČ Milorad
ALEKSIČ Čedo
JAGNJIČ Mirko
ZUPANC Srečo
AMBROŽIČ Janko

BARBARIČ Janez
KEREC Irena
KUNSTELJ Blaž
URBANČ Julijana
ZAJC Mimi

Priznanje Zveze društev upokojencev Slovenije

10 let — sezonski delavci

AKMADJIČ Mate
MILINOVIČ Frano
KUNCE Ivan

20 let dela v TOZD gozdno avtoprevozništvu

Priznanje za 30 let dela v združenem delu

Kljub sezonskemu delu zvest temeljni organizaciji gozdno gradbeništvu

Praktične izkušnje in spoznanja pri redukciji knaverja (*Ips typographus*) z biotehnično metodo

V letošnjem januarju je dr. Janez Titovšek predložil Splošnemu združenju gozdarstva Slovenije Navodila za zatiranje podlubnikov, ki jih je odbor za gojenje, varstvo in urejanje gozdov obravnaval in sprejel.

O sprejetju teh navodil pa je medobčinski gozdarski inšpektor zahteval, da temeljne organizacije gozdarstva sestavijo načrte varstva gozdov, kateri naj bi bili temelj varstva ostankov in preostalih sestojev po katastrofalnem, usodnem lanskega letnega vetroloemu in pa že pred njim, zaradi izredno dolgega, vročega in sušnega obdobja v poletju 1983. leta, fiziološko oslabelega drevja. In prav takrat so podlubniki že napovedali svoj kalamitetni pohod, ki se je v ogromni količini podrtje biomase naslednjega leta skril v desetisoče dreves, v desetisoče kubikov. Seveda ne velja ugotovitev le za blejsko gozdno gospodarstvo, temveč za vseslovenske razmere.

Prav zaradi velikega in spomladi še neurejenega vetroloemnega prostora, smo se odločili za redukcijo knaverja z novo biotehnično metodo, s katero pa doslej nismo imeli še prav nobenih praktičnih izkušenj in spoznanj.

Praktične izkušnje in zanje porabljen čas

Z izbiro mikrolokacij in vzporednim nameščanjem pasti smo začeli sredi aprila. Namestili smo 150 takšnih naprav, jih oštevilčili in natančno vrisali v gozdnogospodarske karte. Skozi »lovno« dobo smo opravili trikratno menjavo preparata in čiščenje lončkov z menjavo vode ter zakopom ujetih insektov, ob koncu sezone pa smo opravili demontažo lončkov. Vsa zadevna opravila pa so bila zaključena ob koncu meseca septembra. Tako je bila nujna spremljava skozi petmesečno dobo in hkrati evidentiranje porabljenega časa za posamezna opravila:

Opravilo	porabljeno po enoti ur
I. Prvo nameščanje pasti zajema: izbiro mikrolokacije, pripravo in zabijanje kola, namestitev preparata in lončka za vodo, lepljenje nalepke in po potrebi zaščito pasti z vejami	1,10
II. Menjava preparata, čiščenje in polnjenje lončka z vodo, zakop lubadarjev, vse na obdobja sedmih tednov, to je trikrat v sezoni: 3 x po 20 minut	1,00
III. Demontaža lončka ob koncu sezone obsega: demontažo in izpiranje lončka, zakop insektov in zbiranje lončkov	0,25
IV. Prvo nameščanje pasti, menjava skozi sezono in demontažo lončka (faze I, II. in III.)	2,35
V. Montaža lončka in namestitev preparata spomladi (pasti so že nameščene)	0,25

Iz dobljenih normativov tako izračunamo količino dela osmih ur za posamezna opravila (I.—V.):

opravilo	enota	Nh za enoto	količina za 8 ur
I.	past	1,10	7,27
II.	past	1,00	8,00
III.	lonček	0,25	32,00
IV.	past	2,35	3,40
V.	lonček	0,25	32,00

ki veljajo za pasti, ki so oddaljene od komunikacije (gozdne ceste) v povprečju 200 m in druga od druge 150 do 200 m v polnem terenu.

Praktična spoznanja

Na vse cevne pasti so bile pod reducirni člen nameščene steklene posode z vodo (s primeršanim detergentom) enakih dimenzij, in sicer dna s premerom 7,0 cm oziroma ploščine 38,46 cm². Na bazi ploščine je bil izračunan volumen plasti v posodi po polcentimetrskih stopnjah za višine od 0,5 do 7,0 cm, hkrati pa tudi telesnina enega lubadarja, ki znaša 0,0157 ccm. Na ta način je bilo možno izračunati število uje-

tih hroščkov na podlagi izmerjene višine plasti oziroma njegovega izračunanega volumna, ki smo ga delili s telesnino lubadarja, rezultat pa nam je posredoval število ujetih primerkov (glej tabelo 1).

Tabela (1) za izračun števila ujetih lubadarjev v lončku Ø 7 cm, ploščine 38,46 cm in telesnine 1 lubadarja 0,0157 ccm.

Višina plasti ujetih lubadarjev v cm	Volumen (V) plasti v ccm	Število lubadarjev v plasti (V : 0,0157)
0,5	19,23	1.230
1,0	38,46	2.450
1,5	57,69	3.670
2,0	76,92	4.900
2,5	96,15	6.130
3,0	115,38	7.350
3,5	134,61	8.570
4,0	153,84	9.800
4,5	173,07	11.020
5,0	192,30	12.250
5,5	211,53	13.470
6,0	230,76	14.700
6,5	249,99	15.920
7,0	269,22	17.150

V času od 15. aprila do 15. septembra (skozi pet mesecev) je bila ob trikratnem praznjenju lončkov ugotovljena povprečna višina ujetih lubadarjev ob 450 vzorcih 4,0 cm, kar predstavlja skupno število 4.410.000!

Ker pa je pheroprax sintetični populacijski feromon, privablja oba spola knaverja in če menimo, da se tudi lubadarji množijo v spolnem razmerju 1:1, odpade polovica od ujetega števila na samice, in sicer 2.205.000. Kakšno nevarnost predstavlja takšna množica samic, si bomo predstavili v nadaljevanju spoznanj.

Potrebno število lovnih dreves za množico 2.205.000 samic

Če izberemo za idealno lovno drevo smreko premera d_{1,30} 40 cm (8. deb. stopnja), ki ima normalen padec premera in predpostavimo, da veliki smrekov lubadar takšno drevo napada do premera 20 cm (drobnejše dele pa *Pityogenes chalcographus*), izračunamo, da meri plašč drevesa na tej dolžini 18,80 m².

Pri ugotovitvi, da porabi samica za dolbenje materinskega rova in kasneje ličinke za dolbenje svojih rogov 90 cm² (eno »gnezdo«) in da je intenziteta napada 100 % (pri tej intenziteti je 1/6 površine neizdolbene), bi zasedlo m² površine drevesa 110 samic oziroma na celotni površini 18,80 m² izbranega drevesa 2.070 samic, najmanj pa pri 25 %-ni intenziteti, 470 samic (glej tabelo 2).

Tabela (2) števila samic na m² površine in potrebno število lovnih dreves pri različnih intenzitetah napada

Intenziteta napada %	I. 100	II. 75	III. 50	IV. 25
plašč lovnega drevesa m ²	18,80	18,80	18,80	18,80
štev. samic/m ²	110	80	55	25
štev. samic/lov. drevo	2.070	1.500	1.030	470
potrebno štev. lov. drev.	1.065	1.470	2.140	4.690
potrebno število lovnih dr. predstavlja les. maso m ³	1.384	1.911	2.782	6.097
ur izdelave za vsa lovna drevesa	3.408	4.593	6.848	15.008

Če iz tabele izračunamo povprečno število samic na drevo s pomočjo vrednosti za intenzitete napada I.—IV., ugotovimo, da je to število 1.270, kar pomeni, da bi v ta namen morali položiti 1.736 lovnih dreves, ki bi predstavljala maso 2.257 m³ (po V 6), za kontaminacijo debla in vej pa bi porabili 1.800 litrov ksilololina!

(nadaljevanje na 8. str.)

Primerjava porabljenega časa zatiranja lubadarja z biotehnično metodo (BTM) proti klasični metodi (KM) (tabela 3).

Zanimiva je primerjava med obema načinoma zatiranja, se pravi med novo BTM in več ali manj opuščeno klasično metodo.

Iz primerjav med njima ima nedvomno novejša metoda ogromno prednost, saj izračuni kažejo, da 150 pasti nadomešča 1.736 lovnih dreves, da za delo s takšnim številom pasti porabimo le 352 ur proti 5.555 uram za delo s klasično metodo.

Najbistvenejša prednost pa je v času: lovna drevesa je praktično potrebno izdelati hkrati, le-ta pa bi morala biti položena na celotni površini sočasno, kot bi sočasno potekal tudi razvoj škodljivca ob enakih klimatskih pogojih. Skratka: razmerje med obema metodama je 1:15, kar dovolj zgovorno potrjuje prednost in odloča izbiro BTM metode.

Zaključek:

Prihodnje leto bomo namestili še 150 novih lovnih pasti. Tako jih bo skupaj 300. Vendar je lovljenje knaverja v celoti uspešno le, če so posamezna opravila (menjava preparata, čiščenje lončkov) opravljena pravočasno: mošnjček mora biti vseskozi aktiven (svež), lončki očiščeni na obdobja 14 dni, ulovljeni hroščki pa zakopani.

Za to delo je potrebno usposobiti nekaj delavcev, ki naj bi poleg osnovnega opravila zapisovali tudi višino plasti ujetih lubadarjev za vsako past, ki je oštevilčena tako na terenu kot v karti.

Seveda pa je bistvenega pomena na poti do zelenega uspeha, da sedaj, v zimskem obdobju, odstranimo iz gozdov ves konkurenčen material, predvsem pa ostanke tistih sestojev, za katere vemo, da so fiziološko neodporni in ki bodo že prihodnjo pomlad slutena vaba škodljivcem in hkrati porok za njihovo gradacijo in odprta pot v uničevalni pohod.

Ob tej ugotovitvi lahko trdimo, da bi bili že letošnji rezultati boljši, če bi lastniki gozdov posekali tudi tisto drevje, ki je ostalo po vetrolomu brez vrhov, razmajano v tleh ali reducirano v krošnjah. Množico teh dreves je že letos uničil lubadar, so se posušila, predstavljajo pa idealna žarišča legel in s tem nakazujejo, da biološka vojna še ne bo kmalu končana.

Nikolaj Lapuh

Narava in mi

Velikokrat po radiu slišim, da količina onesnaženega zraka v naših mestih presega določeno mejo. Starejši občani in otroci, posebej pa astmatiki, morajo ostati doma. Taki ljudje pridejo večkrat v naravo, kjer se nadihajo svežega zraka.

V naravo pa večkrat nesmiselno posegajo in uničujejo gozdove. Tak primer je kras, od koder so odvozili les, na katerem še danes stoje Benetke. Škoda je bila nepopravljiva, saj še danes težko najdemo na Krasu več dreves skupaj.

Bohinj je obdan z gozdovi. S šolo gremo večkrat na ekskurzijo v naravo. Lani smo se napotili proti planini Jezero. Spremljal nas je inženir gozdarstva, ki

nam je razložil marsikateri pojav v naravi. Z zanimanjem smo prisluhnili njegovim besedam, globoko vdihavali zrak prepojen z vonjem po smrekah, in opazovali marljive mravlje pri delu. Toda to gozdno idilo so kazile smeti — razni papirčki, tetrapaki in steklenice. Ali je res tako težko vse to spraviti v nahrbtnik in potem odložiti na primernem kraju? Če pa bomo nadaljevali s to svojo malomarnostjo, bo gozd postal pravo smetišče. Zato: NE MEČIMO ODPADKOV IN NE UNIČUJMO TISTEGA, KAR NAM JE PODARILA MATI NARAVA.

Cerkovnik Špela, 8. c
OŠ »dr. Janez Mencinger«
Bohinjska Bistrica

Novoletna hvalnica

Na TOZDih:

*Sami pravi možje
kamorkoli se ozrem
sami pravi možje
pet rodov nazaj
z blagimi željami.*

Na OZDih—

*Same dobre vesti
kamorkoli se ozrem
same dobre vesti
pod častnimi bremenimi
utrujeni uspehov.*

Na SISih:

*Same dobre stvari
kamorkoli se ozrem
same dobre stvari
neminljivo osrečujoče
minulo delo olepšujoče.*

Na SOZDih:

*Sami naši ljudje
kamorkoli se ozrem
sami naši ljudje
osrečujoči
in srečni.*

Po
ponarodeli
pesmi
zapisal
Ivan Veber

Zatiranje lubadarja v letošnjem letu

Ob koncu leta je prav, da ugotovimo, kako smo izvajali ukrepe za zatiranje škodljivcev zlasti lubadarjev, katerih številčnost se po katastrofalnih vetrolomih zelo poveča.

Za lansko leto smo ugotovili, da je bil napad lubadarjev zaradi neugodnih vremenskih razmer sorazmerno pozen in manjši od pričakovanega. Zatiralnih ukrepov v večjem obsegu ni bilo možno izvesti, ker je bilo v gozdovih še veliko polomljenega in podrtega drevja. Kontrolna in lovna drevesa smo položili le tam, kjer so bile manjše vetrolomne površine pravočasno pospravljene. S ksilolinom smo tretirali del napadenega lesa v gozdovih in ob kamionskih cestah ter ves les na začasnih skladiščih.

Glavni in najboljši preventivni ukrep je bil čimprejšnje pospravo lesa iz gozdov in dodelava na mehaniziranih skladiščih, ki so zlasti ob katastrofah zelo dobrodošla.

Zavedali smo se, da bo problem varstva gozdov zlasti na področju lubadarjev v letošnjem letu dosti hujši, kar se je tudi potrdilo. V lanskem letu namreč ves les ni bil pravočasno pospravljen, veliko stoječega drevja je fiziološko oslabiljenega in precej lubadarjev je kljub vsem možnim ukrepom prezimilo.

Na podlagi posebnih načrtov varstva gozdov smo predvideli vse potrebne ukrepe in nabavili material za zatiranje lubadarjev. Tako smo letos izvajali do sedaj uporabljene metode in novo biotehniško metodo, ki jo pri nas še nismo uporabljali.

Namen tega sestavka je predvsem, da ugotovimo, kako smo to novo metodo uporabljali in njeno uspešnost oziroma pomanjkljivosti.

Najprej je treba poudariti, da samo s to metodo ne moremo dobiti borbe z lubadarji in da stare klasične metode ne smemo pozabiti. Le kombinacija vseh znanih ukrepov nas lahko pripelje do znosnih škod. Prav tako je treba poudariti, da je predpogoj za uspešno varstvo gozdov vzdrževanje gozdnega reda, ki se že precej časa preveč zanemarja.

Za uspešno zatiranje lubadarja metoda zahteva izpolnjevanje pogojev, ki so v navodilih podrobno in točno opisani, sicer lahko pride celo do negativnih učinkov. Poleg tega je treba vzporedno uporabljati tudi ostale načine zatiranja s čim manj kemikalij, saj je biotehniška metoda z uporabo vabe pheropraksa zaenkrat uspešna le za lovljenje velikega smrekovega lubadarja. Če je istočasno zagotovljen še strog gozdni red, je z uporabo dovolj velikega števila raznih lovnih nastav zatiranje lubadarjev uspešno.

V našem območju smo letos postavili 437 lovnih pasti s pheropraxom. Pasti so izdelali v TOZD gozdno gradbeništvu. V

tej TOZD so izdelali tudi 265 pasti za druge delovne organizacije, ki gospodarijo z gozdovi.

Večino pasti smo postavili na področju lanskega vetroloma, od tega največ v gospodarski enoti Radovljica — levi breg Save. Skoraj vse so bile postavljene pravočasno. Tudi same lokacije so bile pravilno izbrane. Bile so tudi izjeme, kjer niso bila upoštevana navodila, predvsem glede varnostne razdalje od najbližjih dreves. V teh posameznih primerih je prišlo do napada lubadarjev na sosednjih drevesih, same pasti pa zaradi neupoštevanja navodil niso delovale v zadostni meri. To je ena od pomanjkljivosti, ki jo ni težko odpraviti.

Naslednji pomembni pogoj je pravočasno čiščenje pasti oziroma odstranjevanje ujetih hroščkov, sicer delujejo pri propadanju odbijajoče na ostale, ki jih feromon v pasti še naprej vabi. Ta napaka je bila dokaj pogosta, zlasti v jesenskem toplem obdobju, ki je letos aktivnost lubadarjev podaljšalo, podaljšalo je pa tudi čas za njegovo zatiranje.

To sta dve glavni in nepotrebni pomanjkljivosti v začetnem letu uporabe biotehniške metode, ki se je potrdila za zelo uspešno in za okolje neškodljivo, kar je v času raznih negativnih vplivov na okolje zelo pomembno.

Poskrbeli smo tudi, da smo preprečili škodo na samih pasteh. Obstajala je namreč bojazn, da bodo ljudje pasti poškodovali ali celo odnašali iz gozdov. Zato smo na pasti nalepili posebej izdelane nalepke, ki so obiskovalce gozdov seznanile, kaj ta novost pomeni za gozdove in da je neškodljiva.

Tudi v sredstvih javnega obveščanja smo poskrbeli za pravočasno obveščenost, šolsko mladino smo še posebej ob priliki naravoslovnih dni seznanjali z novo metodo. Na vse te načine smo dosegli, da razen v posameznih primerih, ni prišlo do poškodb na pasteh, ki niti niso poceni.

Na koncu je treba še enkrat poudariti, da je bila ponekod preveč uporabljena samo ta metoda, ki sama, še tako dosledno uporabljena, ne more v celoti nadomestiti klasičnih metod. Premalo je bilo postavljenih lovnih dreves v kombinaciji s pheropraxom ali brez njega in lovnih kupov, kar bi zmanjšalo tudi številčnost ostalih vrst lubadarjev.

Kljub navedenim pomanjkljivostim, ki jih ni težko odpraviti, je uspešnost biotehniške metode pokazala, da jo je umestno uporabljati tudi v bodoče. Seveda jo je treba obdržati bolj ali manj v letošnjem obsegu z obvezno uporabo do sedaj uporabljanih metod z ali brez feromona in s čim manjšo uporabo kemikalij. Predpogoj za večji uspeh pri zatiranju lubadarjev in drugih škodljivcev ter boleznih pa je doslednejše zagotavljanje gozdnega reda.

Valentin Toman

O delu osnovnih organizacij sindikata

V novembru so osnovne organizacije sindikata izvedle občne zборе. Ocenili so delo za pretekli dve leti in izvolili člane v izvršne in nadzorne odbore. Iz poročil predsednikov povzeman nekaj najzanimivejših ugotovitev.

Osnovna organizacija sindikata TOZD gozdarstvo Bohinj

V poročilu se predsednik pritožuje, da so bile seje sklicane po delovnem času nesklepčne. Na športnem področju so bili prizadevni in so se udeleževali vseh tekmovanj v okviru GG, SOZD, lesariadi in občinskih tekmovanj. Športna rekreativna dejavnost pa je nazadovala, odkar so delavci v delavskem centru. Kulturne prireditve so bile slabo obiskane. Organizirali so izlet v bolnico Franjo in na otok Krk. Priredili so tudi piknik. Dobro je uspela akcija — pomoč občini Brus kakor tudi krvodajalska akcija. Izvršni odbor je bil pobudnik obravnave periodičnih in zaključnih računov. Zadovaljni so z doseženimi poslovnimi uspehi, rezultat teh so tudi osebni dohodki; opravičujejo jih z dobrim delom celotnega kolektiva. Zavedajo se, da gospodarska stabilizacija še traja, in da bo narekovala še težje pogoje gospodarjenja. Samo z ustvarjanjem večjega dohodka je možno povečevati osebno, skupno in splošno porabo in s tem zagotavljati socialno varnost, zaposlenost in boljše življenjske pogoje.

Osnovna organizacija sindikata TOZD gozdarstvo Pokljuka

Poročilo obravnava družbenoekonomske odnose in koliko je Gozdno gospodarstvo Bled ali temeljna organizacija prispevala k inflaciji. Niso nam razumljivi vzroki za stalno naraščanje cen.

V delegatskem sistemu ni sprememb, vendar pa bi le-te delegacije morale delovati aktivneje. Izvršni odbor je bil sklicatelj obravnave zaključnega računa. Pomembna je bila aktivnost pri evidentiranju in kandidiranju v samoupravne organe. Kulturne prireditve so bile dobro obiskane. Organizirali so izlet na Brionce. Seje izvršnega odbora so bile v popoldanskem času, udeležba pa 82 %.

V programu dela in usmeritev so se zavzeli, da se v letu 1986 odgovorno pristopi k novemu načinu nagrajevanja. Dvig produktivnosti, dobra organizacija dela, izkoriščanje kapacitet in delovnega časa, ne sme biti le fraza, ampak mora postati stvarnost. Zadolžili so vodjo temeljne organizacije, predsednika izvršnega odbora sindikata in predsednika delavskega sveta, da

najdejo rešitev, da bo menza na Pokljuki delovala vse leto. V letu 1986 bo na območju GG Bled republiško in zvezno tekmovanje sekačev, kar bo zahtevalo od vseh večjo angažiranost.

Osnovna organizacija TOZD gozdno gradbeništvo

Poslali so pregled aktivnosti izvršnega odbora v letu 1984 in 1985, ki so bile naslednje: zbiranje pomoči občini Brus, krvodajalska akcija, obravnavanje disciplinskih zadev, predkandidacijska aktivnost za volitve v samoupravne organe in skupščine DPS in SIS, organizacija izletov na Dolenjsko in Notranjsko, ogled sejma v Zagrebu, organizacija zaključka leta in piknika. Preskrbeli so vstopnice za ogled prireditve Evropa pleše. Udeleževali so se športnih tekmovanj, organizirali so nakup bele tehnike.

Osnovna organizacija sindikata delovne skupnosti skupnih služb

Izvršni odbor je skupaj z delavskim svetom obravnaval zaključni račun, vključili so se v akcijo zbiranja pomoči občini Brus, obravnavali so osnutke samoupravnih aktov, organizirali so izlet na Rab in Plitvice, delovali so v kandidacijskih aktivnostih, dali mnenje za imenovanje na vodilno mesto, udeleževali so se kulturnih prireditev. Aktivnost na področju športa se je povečala, udeležili so se vseh športnih aktivnosti. Ugotavljajo, da je aktivnost članov sindikata premajhna.

Iz zapisnika občnega zbora je razvidno, da je zbor potekal brez razprave.

V programu dela in usmeritev so se zavzeli za aktivnejše delovanje v delegacijah, za pospeševanje dela sindikalnih skupin, vključevanje v nastajanje planskih aktov, za udeležbo na prireditvah in predstavah ter v športnih tekmovanjih.

Osnovna organizacija sindikata TOK

Osnovna organizacija se je angažirala pri evidentiranju v samoupravne organe TOK in delegacije skupščin DPS in SIS in za sindikat.

Delavska kontrola je bila manj uspešna; v bodoče naj se vključi v stabilizacijska prizadevanja. Udeležili so se vseh športnih in kulturnih prireditev, vendar maloštevilno. Organizirali so srečanje vseh članov, izlet na Notranjsko in Brionce.

V programu dela in usmeritev za v bodoče so predvideli:

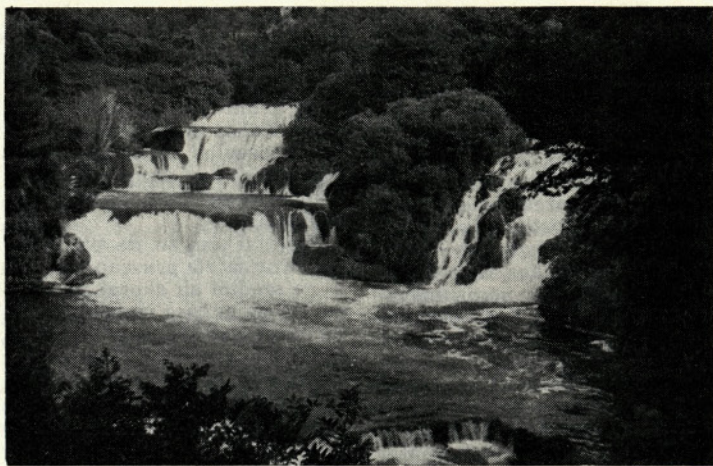
- merila sposobnosti in usposobljenosti se morajo bolj uveljaviti;

- sindikalne skupine morajo dajati pobude in predloge samoupravnim organom in delegacijam;

- zahtevali bodo od odgovornih vodstvenih in strokovnih delavcev, da se problemi hitreje rešujejo.

Na občnem zboru so tudi obravnavali devetmesečni obračun in pravilnik o metodologiji normiranja.

Jože Podlogar

V pokoj so odšli

Beznik Lovro

Rodil se je pred petdesetimi leti na Gorjušah. Tako kot večina mladih takrat ga je potreba po zaslužku pripeljala na Pokljuko. Najprej je bil pogodbeni voznik. Redno se je kot sekač zaposlil pri gozdni upravi Pokljuka 22. avgusta 1960. V kronikah od leta 1961 do 1970 je zapisano, da je bil Lovro vodja skupine od začetka štirih do petih, kasneje, ko so se skupine zmanjševale, pa dveh ali treh sekačev. Bil je eden med prvimi, ki je prijel za motorno žago. Opravil je vse tečaje: za motorista, posebej za obvejevanje in za traktorista. Bil je med prvimi tekmovalci na tekmovanjih sekačev. Izbran je bil tudi v ekipo

za republiško tekmovanje. Na drugem republiškem tekmovanju v Kamniku leta 1965 je dosegel peto mesto.

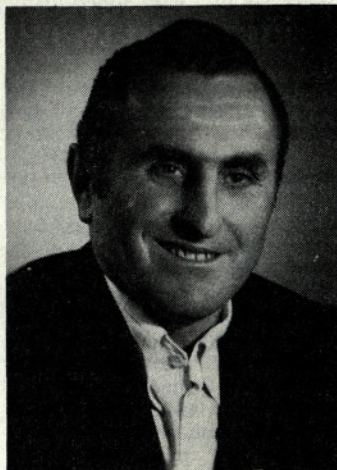
Leta 1971 je pozimi dva meseča delal v Švici.

Nesreča nikoli ne počiva, pravi star pregovor. Da je nekaj resnice v tem, se je pokazalo tudi pri Lovru. Prav motorna žaga mu je poškodovala oko. Prekvapil se je v izdelovalca škodelj, vendar tudi tega dela ni dolgo opravljal. Nenadoma je prišla še bolezen. Dva udarca v kratkem času sta bila preveč. Lovro je moral predčasno v pokoj.

Želimo mu še veliko let v krogu svojih domačih.

Jože Podlogar

SLAVKO FERJAN — MATUČEV SLAVC

Obiskal sem ga na Miklavžev večer. Potrkal sem in odprle so se Matučeve duri v Poljčah. »Dobro večer, Slavc!« sem pozdravil in na povabilo vstopil.

Ker sva že od zdavnaj prijatelja, so se mu ob mojem prihodu usta razpotegnila po dolgem in počez. Za hip me je prepustil svoji ženi in zginil. Vrnil se je z majoliko letošnjega rezanega tepkovca, še vedno neskrivajoč, da je obiska vesel. Natočil je obema zlatoga možar. Trčila sva, izpila polovico kozarca, potem sem začel: »Slavc, 9. septembra letos si se odpravil v pokoj. Za to priložnost si pripravil srečanje z vsemi nami, ki smo bili tvoji so-

delavci dobrih 17 let. Skoraj vsi smo prišli in s teboj preživeli večer 'slovesa', ki ga vsi skupaj ne bomo pozabili. Zakaj si spravljal to srečanje v takšno širino?»

Slavkov obraz je še bolj zasiljal in otroško iskreno je gledal vame: »Vse sem imel rad! Razumel pa nisem tistih, ki so v najtežjih pogojih, trenutno danih razmerah, celo nagajali in ovirali normalno delo, nerazumevač joč navodila vodij. Sam sem vedno izpolnjeval naloge, ki ste mi jih naložili. Ob deževnih dneh sva skočila z Ivom na to ali ono cesto, da sva reševala dragocene metre pred uničenjem.«

Vedno bolj se je razvnel v pripovedovanju, pa sem ga vprašal: »Pri nas si delal kot sekač, gojitelj, cestar, še prav posebne zasluge pa imaš poleg drugih, da je gozdna učna pot vredna zanimanja in ogleda. Katero delo si najraje opravljal?«

»Pravzaprav mi je bilo vseeno, katero. Nekatera so bila težja, druga lažja, podelati pa je bilo treba vse. Na učni poti je bilo veliko pestrosti, zato sem tja še posebno rad zahajal tudi ob nedeljah, da sem jo razkazoval prijateljem. Dobro pa veš, da sem lani postal manipulant pri odpremi lesa, ko mi je bilo delo z motorno žago prepovedano. To delo je bilo zanimivo in sem ga opravljal vse do slovesa.«

Ustavil sem ga in razgovor obrnil v drugo stran. »Slavc, kaj

boš počel sedaj? Pravzaprav ti bo dolgčas, ko si tako razvajan z delom.« Hitro se je premaknil počez, sklenil prste in rekel: »Svoj grunt bom podelal, pa cesti na Kališa in na Ledeno trato bom popravljaj. Če bo pa potrebno, pa tudi kaj drugega. Je pač tako: Kdor delo vidi, ga ima vedno dovolj!«

Spomnil sem se, da sva najin razgovor začela pravzaprav nekeje na sredini ali skoraj na koncu. Da ne bi česa izpustila, sem ga povprašal: »Kdaj si bil rojen in koliko časa si delal pri nas?«

»Ja, hitro so stekla leta. Odkar sem privekal na svet, je minilo že dobrih 55 let, na 'gozdno' sem pa prišel osemindesetdesetega leta. No — z 9. 9. letos (zanimiv mejnik, kajne) pa sem se upokojil.«

Ker se nama je iztekel čas in ker je njegov čuvaj na dvorišču z laježem oznanjal nov obisk, sem ga povprašal še po sporočilu, ki naj bi ga zapisal v Preseke, za nekdanje sodelavce: »Napiši, da ima vsak vedno odprta vrata moje domačije. Vsakogar bom vesel, saj sem se prav z vsemi vedno dobro razumel!«

Potem sva nazdravila, izpila na srečo in dobre želje. Poslovila sva se.

Na poti domov sem razmišljal, da ni veliko Matučev in da je škoda, da ne hodi več na dnevni 'siht', saj nam bo manjkal kot delavec in kot — človek.

Nikolaj Lapuh

Ambrožič Ivan je izpregel svojega konja

Kot veliko domačinov si je tudi Ambrožič Ivan poiskal kruha na Gozdnem gospodarstvu Bled, v avtoparku. V tistih časih je bil poleg voznika še pomočnik, sovoznik. In eden izmed njih je bil Ivan. Vozili so čreslovino na Vrhniko. En dan dve 'fure', drugi dan eno. Na obračališču je Ivan lahko kamion obrnil, ko pa se je navadil, ga je lahko peljal tudi po glavni cesti. Vozniški izpit ni bil tako važen. In malo je manjkalo, da ga ni naredil. Nekega dne so se naložili na kamion: izpitna komisija, nemški inštruktorji in kandidati za vozniko. Vozili so po blejskih cestah, okoli jezera in proti železniški postaji. Vsak je vozil dobre sto metrov in naredil izpit. V menjalniku je škrtalo, da je bilo veselje, vendar so vsi izpit opravili. Zadnji je bil na vrsti Ivan. Ni in ni se mogel odločiti. Ni sedel za volan. Tako ga še danes loči od vozniskega izpita za kamion razdalja od Mangarta do Backa.

Po dveletnem služenju vojske ga je zvalila železarna, leta 1959 pa je zopet prišel na GG, za 'furmana' za nekaj časa pogodbeno, nato kot redno zaposlen. To so bili najlepší časi, dobro se je zasluzilo in seveda tudi delalo. Zgodb in dogodivščin za celo življenje. Na Mežakliji, na Zakopu se mu je vdrl konj. V trenutku je

izginil zadnji del konja v zemljo, v naslednjem trenutku pa je samo še glava hropela iz skrite kraške luknje. Še dobro, da je šlo konjsko meso v tistih časih v promet. Komaj so ga pregovorili, da je 'fural' naprej, saj je mislil že vse skupaj pustiti. Pogoji za delo so bili težki, včasih pa je delo vrglo, da se še danes lahko čudimo. V Meji dolini so trije vozniki na razdalji 200 m zvozili v enem dnevu 105 m³. Bilo je pozimi, les je bil suh, da je kar zvonil, se rad spominja Ambrožič. »Zakladali smo vsako kvaliteto in dolžino posebej. Za zakladanje smo bili posebej stimulirani in splašalo se je. Italijanski les posebej, les s plavo črto posebej in vse je bilo žigosano.«

Spoštovanja vredni učinki in kvaliteta dela.

Operacija kolka ga je uvrstila med številne invalide. Nekaj časa je še označeval meje, nato pa se je prekvaficiral v vratarja, čuvaja in prišel v avtopark. Hitro se je vživel v novo delo in ljudje so ga sprejeli za svojega, saj se je še marsikdo spominjal, da je bil tu v prvi službi.

Ko je šel drugič k zdravniku so ga zarezali še globlje in Šmon je moral s 55 leti v pokoj. Vestnega, delavnega in prijetnega za družbo se ga bomo vsi sodelavci spominjali. Sicer pa Krnica ni tako daleč, da ne bi skočili tu pa tam na obisk in malo poklepetali.

Tadej Vidic

Vrsto let ga že poznam, nasmejanega, tudi zaskrbljenega in mrkega, obraz pa mu zažari, kadar pogovor steče o večkratnih državnih prvakih v hokeju na ledu, za katere »zvezdice« se je boril tudi njegov starejši sin, mlajši pa vrsto let nastopal v podmladku jeseniških prvakov. Napredek jeseniških in svojih hokejistov je zasledoval s tribuna, mnogo let pa je že kot redar v hali Podmežaklja tesno povezan s tem dinamičnim športom.

Razingarjev Jože,

je bil rojen v osrčju gozdov v vasi pod Golico v Plavškem rovtu, kjer je preživljal svojo mladost, dokončal osnovno šolo na Jesenicah in se po končani vojni ves posvetil gozdu.

Le hudih in težkih časov, ki jih je preživel v gozdu med NOB, se nerad spominja, pa čeprav ni bila več daleč svoboda.

Po končani vojni je bilo težko dobiti delo, a se je kot večina Jeseničanov zaposlil v Železarni. Delo v Železarni je bilo težko in naporno, njega pa je le vlekel v naravo — v gozd. Opravil je tečaj za logarja in se zaposlil v takratnem okrajnem ljudskem odboru — zveza za gozdarstvo Jesenice, kasneje v Radovljici na upravi za gozdarstvo ter poslovni zvezi za gozdarstvo in lesno gospodarstvo, kjer je bil zaposlen do 1961. leta — to pa le zaradi reorganizacije podjetij. Tudi v Kmetijski zadrugi Dovje-Mojstrana je delal, dokler ni 1. 1. 1963 pri Gozdnem gospodarstvu Bled-TOZD gozdarstvo Jesenice pričel opravljati dela in naloge gozdarja — manipulanta.

Delo v sindikatu in delavskem svetu delovne organizacije je vestno opravljal, bil vrsto let delegat v zemljiškokmetijski skupnosti ter vedno in povsod pomagal svojim nekdanjim sovaščanom.

Meseca junija je dopolnil 40 let svojega dela in se upokojil. Da pa se kot upokojenec ne bi dolgočasil in doma premleval, kako bo v teh stabilizacijskih časih najbolj smotrno porabil pokojnino, bo občasno še vedno opravljal redarsko delo, še naprej bodril svojega sina ter držal pesti, da bi »fantje iz Kurje vasi« osvojili 22. zvezdico in še kakšno več.

V poletnih mesecih pa bo zahajal v gozd in pomagal pri gozdarskih delih.

Sodelavci TOZD gozdarstva Jesenice pa želimo Jožu še veliko zdravja in moči, da bi tudi »golcval« še lahko in si tako krajšal prijetne ure v naravi.

Polde Strajnar

Učenci 4. razr. OŠ »Bratov Žvan« — Gorje

Kako gospodariti v Triglavskem narodnem parku, posebej v Martuljku?

S sprejetjem zakona o Triglavskem narodnem parku so nastali nekateri konkretni problemi: redno sodobno gospodarjenje in odpiranje zaprtih gozdov v ožjem območju, obdelava kmetijskih zemljišč, gradnja športnih in drugih turističnih objektov. Pri določanju širšega in ožjega območja niso bili dovolj upoštevani interesi občanov, gospodarskih organizacij, športnih in turističnih dejavnosti v samem kraju in v občini. S številnimi omejitvami opravi v ožjem območju niso upoštevane biološke, ekološke, krajinske in gospodarske posledice takih omejitev.

Omenjeni zakon pa lokalno ne zagotavlja varstva gozdov, varstva kmetijskih zemljišč ter varstva favne in flore. Vse večje zaraščanje planin in visokogorskih senožeti z gozdnim drevjem ima za posledico pomanjkanje paše za živinorejo in divjad. Vse manj je gozdnih sadežev, kar je tudi eden od vzrokov upadanja števila gozdnih kur in ptic pevk. Vsi starejši se še dobro spomnimo, kako so dišale murke na visokogorskih senožetih. Danes, ko se več ne obdeluje, se zaraščajo z gozdnim drevjem in divjo travo, na take senožeti pa tudi divjad več ne izstopa na pašo.

Prav tak očiten primer je Martuljek, kjer se je zaraslo 60 ha gorskih košenic in bi se tudi že zarasla zadnja travnata ze-

lenica, če je kmetje zaradi paše ne bi čistili. Propadajo tudi zadnji seniki, čemur ne moremo reči, da ohranjamo kulturno dedščino naših prednikov.

Več kot desetletje že nazaduje stalež divjadi v Martuljku. Odstreliti namreč ni možno več niti enega srnjaka niti enega gamsa. Prav tako že 20 let ni izkoriščen prirastek v gozdu. Naravne dobrine tako propadajo. Prostor, v katerem se to dogaja, pa naj bi razglasili za naravni rezervat!?

Medtem pa se dogaja tole: Pod Špikom so planinci zgradili kočvo z ekološki niši gamsov in ruševcev. Prav tako bivaka za Akom nista v korist visoki gorski favni. Za Akom se je v poletnih mesecih pred 20. leti paslo tudi do 100 gamsov. Letni odstrel na področju Martuljka je znašal do 20 gamsov in 10 srnjadi, danes ta divjad nima več paše niti miru. Tedaj so planinci zahajali v hribe le konec tedna, sedaj pa skoraj vsak dan rožljajo klini po Martuljkovih stenah. Prav očitno je, da bi nekateri najraje zvrnili krivdo za stanje, da ni več divjadi v Martuljku, na kmete in gozdarje, ker le-tim strukturam varstveniki pripisujejo skoraj vse grehe za podiranje naravnega ravnovesja. Trdimo lahko, da je odsotnost gozdarjev in kmetov v gozdovih in na košenicah povzročila, da se je morala divjad umakniti oziroma propasti.

V Martuljku že 20 let ostaja v gozdu in deloma propada 80 %

prirastka oziroma etata, ker s sodobno tehnologijo ni možen pristop v gozd po sedanjih prometnicah. Po teh poteh so vozili les in seno le najbolj korajžni vozniki, katerim se vprežna živina ni smilila in so bile družbenoekonomske razmere povsem drugačne. Danes ni več vprežnih konj niti voznikov za tako nevarne prevoze lesa in sena. Tudi zakon o varstvu pri delu prepo-veduje delo, kjer je ogroženo življenje ljudi, da škode na strojih ne omenjam. Zadnji posek v Martuljku je bil opravljen leta 1980, ko smo v oddelku 13 pospravljali snegolom s poti, ki pelje pod Špik, in sicer na zahtevo planinskega društva Gozd-Martuljek. Očistili smo samo pot in za 64 m³ spravljene lesa v dolino je bilo popolnoma uničeno podvozje traktorja goseničarja. Kdor pozna pot na Peč, bo tem trditvam verjel.

Za današnjo tehnologijo je to področje zaprto, na star način izkoriščati gozdove pa je nemogoče. Predlagamo, da bi podaljšali sedanjo cesto ob smučišču v Martuljku za ca. 350 m. S tem bi največjo oviro premagali, ker bi bil tako že možen dostop s traktorjem. En traktor povzroči dvakrat toliko ropota kot kamion, pripelje pa štirikrat manj lesa. Za traktor potrebujemo od 2,5 do 3 m široko pot, za kamion pa 4 m. Ekonomično bi bilo torej graditi kamionsko pot, ker bi v krajšem času s precej manj ropota in hitreje spravili les iz gozdov. Če primerjamo ropot helikopterja, ki rešuje ponesrečenega planinca, je le-ta enak ropotu stotih kamionov. Preleti helikopterja — žal niso redki — so po večini v višinah, kjer se zadržujejo gamsi. Zato se zgodi, da prenekaletni gams zaradi tega pade v prepad. Prav tako ti preleti helikopterja plašijo kure kadar valijo. Splašena kura odleti več kilometrov daleč in je njeno gnezdo uničeno, če se pravočasno ne vrne na še topla jajca. Prav bi bilo, da bi v času valjenja tudi planinci imeli posluh za ohranjanje miru v tem predelu. Škoda je, da se ne gospodari in ne koristi vseh naravnih dobrin

v Martuljku, npr. macesen iz Martuljka je tako kvaliteten, da ga posebej poznajo jugoslovanske ladjedelnice.

V Gornjesavski dolini oziroma v tem gozdnem revirju imamo že izločenih skupno 617 ha gozdov za posebne družbene namene oziroma tako imenovane gozdne rezervate, ki naj bi služili za znanstveno namene. Poleg tega je izločenih še 1.700 ha varovalnih gozdov. V teh gozdovih se skrbi samo za nujno gozdno higieno in odstranitev starih umirajočih dreves, kjer je pač dostopno. Gospodarskih gozdov pa je le 1.384 ha ali 28 % od celotne površine družbenih gozdov v revirju. Bolj je zaskrbljujoče to, da bodo ti gozdovi prestareli in bodo vedno bolj izpostavljeni naravnim ujmam in nazadnje jih lahko uničijo insekti. To se je pojavilo npr. v starih norveških negospodarjenih gozdovih, kjer so v petih letih lubadarji uničili tri milijone m³ v smrekovih gozdovih (beri Gozdarski vestnik iz leta 1979 št. 7—8, stran 344).

Podoben pojav — sušenje gozda — se je pojavil pri nas že v rezervatu Mala Pišnica. Če se peljemo s sedežnico na vrh Vitranc, se od tam lepo vidijo šopi suhih dreves. Naši in tuji turisti se sprašujejo, zakaj se taka suha drevesa ne odstranijo? Mnenja sem, da si vsi ljudje predstavljajo, da mora biti narodni park negovan, lep, poln divjadi, počiščen ob stezah in na vrhovih.

Ni malo očitkov, da v tem kritičnem času, ko nam primanjkuje tehničnega lesa, celuloze, posebno pa drv, po gozdovih gnije precej lesa in to žal ne samo v neodprtem Martuljku, gozdnih rezervatih, temveč tudi v gospodarskih gozdovih gozdnih posestnikov. Z izgradnjo gozdnih prometnic bi se temu nedvomno lahko izognili. Iz vsega naštetega se da ugotoviti, da je z zakonom o Triglavskem narodnem parku zadeva odpiranje gozdov in gospodarjenje z gozdovi v nasprotju z zakonom o gozdovih. Če bi celotni Martuljek razglasili za posebne družbene namene in ga zaprli, bi s tem povzročili veliko družbeno škodo. Polovica teh gozdov je v zasebni lasti. Lastniki govore, da bodo po preteku desetletnega gozdno-

Planinska kočvo pod Špikom

Pogled na Martuljek

gospodarskega načrta zahtevali odškodnino, ker zaradi nedostopnosti ne morejo izkoristiti prirastka oziroma etata v svojih gozdovih.

Pomen ceste za varstvo gozdov je najpomembnejši. Umiranje gozda posebno v gorskem svetu ponovno prinaša globlje spoznanje o varovalni vlogi gozda. Od varovanja gorskih gozdov pridobiva celotna družba. Varstvo gozdov zahteva stalno vzdrževanje ravnotežja. Za trajno nadzorstvo in vzdrževanje zdravega gozda potrebujemo v gorskem svetu nujno zadostno osnovno mrežo prometnic. Izkušnje zadnjih let nam kažejo, da se delež pospravil po naravnih katastrofah skokovito povečuje. Tam, kjer so prometnice, so bili sanacijski ukrepi pravočasno in učinkovito izvedeni. Naj navedem primer: V letu 1983 je bil november izredno lep in

suh. V enem dnevu z enourno razliko sta izbruhnili dva gozdnata požara in to v Belci in na Brvogih. Prav zaradi ceste je bilo mogoče s sodobno tehniko hitro intervenirati. Požar v Belci je bil pogašen v dveh urah. Vodo sta dovažali dve cisterni. Na Brvogih pa je bil prvi dan požar lokaliziran, drugi dan pa pogašen. Na Brvože so vozile vodo tri cisterni. Če ti dve mesti ne bi bili dostopni po cesti, bi v Belci pogorelo najmanj 70 ha gozda, na Brvogih pa 50 ha.

Mnenja sem, da so gozdarji dokazali, da znajo gospodariti in varovati gozdove. Prav bi bilo, da jim družba zaupa tudi v bodoče. Varstveniki pa bi se morali bolj posvetiti vse večjim problemom onesnaževanja okolja, voda in zraka, vsemu, kar ogroža tudi naše gozdove in s tem vse nas.

Lojze Mertelj

Sindikalne športne igre občine Radovljica

Konec meseca novembra je bila na programu še zadnja disciplina — kegljanje. Tekmovanje je potekalo na kegljišču hotela Jelovica od 15. do 28. novembra. V skupini do 40 let se je Torkar Miha uvrstil na odlično 2. mesto, Zalokar Slavko pa na 9. mesto. Moška ekipa je zasedla zelo dobro 4. mesto, ženska pa se je uvrstila na 20. mesto.

C. Moški (točkovanje rezultata — isto kot pri ženskah)

1. Veriga Lesce	705
2. Elan Begunje	602
3. GG Bled	307
4. Obrtniki	295
5. LIP Bled	286

Prvenstvo GG v mini nogometu

Na pobudo TOZD gozdarstvo Bohinj smo 11. novembra organizirali 1. prvenstvo v mini nogometu. Mini nogomet je primeren tudi za zimске dni, saj so goli majhni, ekipa šteje 4 tekmovalce in vse se lahko odvija v telovadnicah. Tekmovanje je bilo razpisano, obveščene so bile vse temeljne organizacije. Tekmovanja so se udeležile le naslednje ekipe: Bohinj, TOK in DSSS

Rezultati:

1. Bohinj II.
2. Bohinj I.
3. DSSS
4. TOK.

Celoletna uvrstitev 1985

Tekmovanje za najuspešnejšo delovno organizacijo se je odvijalo v 9 panogah: smuški teki, veleslalom, kegljanje borbeno, odbojka, streljanje, mali nogomet, plavanje, namizni tenis in kegljanje posamezno. Delovne organizacije v občini Radovljica so bile razdeljene v tri skupine:

1. nad 400 zaposlenimi
2. 100—400
3. do 100.

Rezultati v 1. skupini:

A. Celoletna uvrstitev skupaj (točkovanje kvalitete in množičnosti)

1. Elan Begunje	1016
2. Veriga Lesce	995
3. LIP Bled	813,3
4. GG Bled	632,6
5. Iskra Otoče	590,4
itd.	

B. Ženske (točkovanje rezultata — posebno točkovanje prvih 10 tekmovalcev, ostali po 1 točko)

1. LIP Bled	289
2. Elan Begunje	219
3. Iskra Otoče	182
8. GG Bled	58

Franja

Med zadnjimi novembrskimi prazniki smo izvedeli, da je umrla Franja BOJC BIDOVEC. Bila je glavna zdravnica partizanske bolnice Franja, ki se je imenovala po njej. Bolnico poznamo vsi kot enega najbolj veličastnih spomenikov narodnoosvobodilne vojne.

Lansko leto je izšla njena knjiga NI NESKONČNIH POTI, v kateri opisuje vse svoje življenje. Izdala jo je založba Borec. Zaradi odkri-

to opisanih doživetij in grozot knjiga ni doživela zaslužene popularizacije.

Malokdo ve, da je zdravnica Franja začejala samostojno zdravniško kariero v Bohinju. V knjigi opisuje zgodbo, kako je rešila hudo bolnega dečka. Bilo je takoj po kapitulaciji kraljevine Jugoslavije. Bohinj so najprej okupirali italijanski vojaki. Zdravnica jih je pripravila, da so ob njenem spremstvu v snegu prenesli malega bolnika čez Baško sedlo v Podbrdo, od tu pa ga je prepeljala v goriško bolnico. Bohinjski »tunel« je bil tedaj na severni strani porušen.

Veličina Franjinih dejanj med vojno je z današnjim bolj humanim odnosom do človeka večja. Njene žrtve so bile namenjene reševanju ranjencev, sama pa ni imela možnosti umika.

I. V.

Odgovorni urednik: Jože Podlogar. Tehnični urednik: Milena Černe.

Člani: Ivan Veber, Alojz Mertelj, Nikolaj Lapuh, Tadej Vidic, Albert Vidic, Boris Ahac.

Tisk: TK Gorenjski tisk Kranj. Naklada: 600 izvodov.